

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15 CELOLETNO DIN 60/ZA INOZEMSTVO JE DODATI POŠTNINO / OGLAŠI PO CENIKU / POSAMEZNA ŠTEVILKA PO DIN 150. POŠT. ČEK. RAČ. B.188

ORJUNA

VREDNIŠTVO IN VPRAVA V VČITELJSKI TISKARNI / ROKOPIJI SE NE VRAČAJO / ANONIMNI DOPIŠI SE NE PRIOBČVJEJO / POŠTNINA PLACANA V GOTOVINI TELEFON ŠTEV. 906.

Železni obroč.

ropotarnico in arhive Žute kuče, kjer goje že itak tako silno simpatijo do anahronizmov in antikvariatet.

V Italiji vladata red in mir, ki naličita že na mrtvaško tišino pred izbruhom viharja. In zato hiti diktator, ker hoče dati pridruženje nevolji naroda duška s kako več ali manj posrečeno zunanje-politično akcijo. Pot Badoglija v Bukarešto in stare intimne vezi generala Avaresca z možem železne pesti tudi meče zelo čudno luč na vrlo tople in zavezniške odnose z latinsko sestrom Romunijo. O igranju pod odejo med Rimom in Sofijo pa je baš sedaj zopet dokaj čuti, ko se pripravljajo v Albaniji pod pokroviteljstvom Italije skupne albansko-makedonske komitetske trojke. O rimskem romanju madžarskega ministrskega predsednika je še zdaj dovolj neugodnega komentiranja po naših listih.

Resnosti položaja, ki nastopa po sistematični izvedbi laškega obkroževalnega načrta, si je danes ves jugoslov. narod dobro svest. Pod dojmom strašnega razočaranja povzročene po podpisu tiranskega pakta žive še samo naši dobri in naivni diplomati, ki so mirne duše zaupali državi, ki ji je glavni cilj nad razvalinami Jugoslavije postaviti prve temelje bodočega imperija. Najsi jih je pijani diktator udaril s kladivom po praznih plešastih lobanjah, še vedno bulijo v prazno in ne vedo, kako in kam, tako da najstrašnejša razočaranja še vedno niso nemogoča v zemlji, kjer se brez kazni protitaira državna suvereniteta.

Toda naj se odločijo gospodje diplomati, kakor jih bo volja. *Narod izpregleduje in gorje slepcev na dan, ko bodo zapeljani spoznali, da so jih vodili brez miselnosti na rob propada.*

Svet je danes prežet lokarnskega duha sprave in miru. Kdor pa ima dobro uho, ta more čuti izza sviranja mirovnih magnificatov korale bogu Vojne in brušenje mečev šikom celega sveta. Govori se o miru in sklepajo se garancijski pakti. V ozračju pa leži polno pritanjenega trepeta in slutnje, da pride dan, ko bo prepolen groze in trpljenja. Čim bolj se odeva vse v mirovna oblačila, tem bolj se pojavljajo na nebu znamenja, ki govore, da je ves sedanj mir le tišina pred hudo uro. Močnim se hoče trgov, kolonij, deviških zemlja in kolonijalnih narodov. *In nekateri silni in močno upirajo v ta namen poglede na Balkan.*

Balkan pa je ono torišče, kjer je zrastle doslej za vsakogar, ki se je vtikal vanj, samo gorje in nesreča!

Po letih klanja je danes Balkan miren! Toda balkanski mir je podoben jezeru lave, katerega površje je mirno, ki pa zamore vsako minuto zopet zavreti in pokončati bližnjo ter daljno okolico. In gorje onim, ki mislijo, da bodo za ceno potokov krvi sinov njihovega rodu pogasili ta požar.

Na Balkanu so skušali prodati drugi regimenti, kakor so oni caporetskih junakov. Balkan pa jim je kljuboval, da so odhajali razbiti in s krvavimi glavami na način, kot ga do tedaj cesarska armada ni poznala, četudi ji je stala ob strani vojska in država, v kateri imajo o zaveznikih druge pojme, nego močno otoški kramar, ki so mu to le zgolj plačilni drobiž za poravnane

nje njegovih računov. Balkanski oreh je bil pretrd celo za prusko železno pest, ki je morala baš na Balkanu prvič kloniti in spoznati, da eksistira poleg železne pestne pravice silnega, še nezlomljiva ljubezen do rodne grude in na vse žrtve pripravljeno svobodoljubje balkanskega Slovana.

Blazna politika, ki jo vodi zemlja vladarjev s strojnici in petardami, bo morala prej ali slej doseči svojo kulminacijo in tedaj se bo videlo, da je dogma Italijanov, da je ni še tako nesrečne vojne, od katere ne bi imela Italija vsaj diplomatskega uspeha, zgrajena na trhljih temeljih. Caporeto in diplomatska sreča sta se našla v vzajemnem objemu le enkrat in gorje onemu Italijanu, ki slepo stavi na ponovitev tega slučaja!

A. V.

Iz „Tisoč in ene noči“.

Zivel je nekdanj kralj, mlad kralj, ki je hotel ustvariti srečo vsem svojim državljanom. Bil je dobrega srca, Bog mu je dal milijone podanikov in njegovo kraljestvo je bilo polno bogatih zakladov, tako da so ga zavidali vsi njegovi sosede in so nekateri celo hrepneli po njegovih rodovitnih pokrajinah. Njegovo kraljestvo je bilo polno marljivih in delavnih državljanov in blagostanje je raslo od dne do dne. Toda višji mandarin in njegovi ministri niso imeli čustva za državo in državljanje in so se brigali le za svoje stvari.

Ko se je mladi kralj poročil, je odšel s svojo lepo kraljico na samotno gradič in je tam užival svojo srečo, kajti prej so divjale težke vojne in le malo prilike je imel, da bi bil spoznal lepoto sveta in srečo življenja. Za njegovo poroko so mu kupili državljani krasen dar, najlepše čaše in posode, da bi iz njih jedel in pil kralj s svojo kraljico. Toda, ko je prešlo devet mesecev, se je imel kralj roditi sin in mandarin in ministri so sklenili, da se mora to zgoditi v glavnem mestu, da ne bi morebiti kdo vsled tega imel pomislekov glede proročena prestolonaslednika. Zato je moral kralj s kraljico nemudoma odpotovati v glavno mesto in z njima vse njuno osobe. V svoji naglici pa kuharji in postrežniki niso niti utegnili pospraviti dragocenih čaš in posod, ki jih je bil narod daroval kralju za poroko, a to zato, ker je vsak mislil le nase in pospravljati svoje stvari, ki jih je bil nabral ali nakradel pri ljudeh ali pri kralju. In tako so se odpeljali s samotnega gradička, a na ognjišču in na mizah v kuhinji so ostale srebrne in zlate posode, čaše, lonci, krožniki in kuhinjsko orodje, neumito in nepospravljeno, kakor so vse pustili kuharji in strežaji, ko je prišel glas, da odidejo v glavno mesto. Na gradu so pustili enega samega čuvaja, da ne bi tatovi pokradli, kar je še ostalo. A podložniki, ki so bili ra-

dovedni, kako živi kralj, so prišli na samotni gradič in so skozi okna gledali v notranje prostore. In so videli v kuhinji, da tam stoji posoda nepomita, da so zamernarjene zlate in srebrne čaše, da leže v mrzli umazani vodji krožniki in žlice in da niso imeli kuharji in strežniki časa, da bi bili očistili kuhinjsko orodje, preden so odpotovali. In vse to je daroval kralju narod v svoji hvaležnosti. Vedeli so, da se kralj vrne na grad šele po leti in da bodo med tem vsi ti dragoceni predmeti po zobu časa uničeni. Prosil so čuvaja, da bi smeli sami očistiti in pospraviti kuhinjo, toda čuvaj je rekel, da jim tega ne sme dovoliti. Tako so hodili ljudje gledat skozi okno v kuhinjo, dokler ni prišel neki pameten človek in je rekel:

»Zakaj bi tega ne povedali kralju, ki je dober in pameten. Gotovo bo nam dovolil, da rešimo dragocene posode in čaše, da se bo ob njih gostil on in njegovi gostje, kadar se vrne na grad!«

In je odšel na kraljevski dvor in je vse povedal. Kralj je ukazal poklicati dvornega maršala in ga je vprašal, zakaj so kuharji in strežniki tako malomarno zapustili kuhinjo na letnem gradu. Dvorni maršal pa ni ničesar vedel o tem. Rekel je, da se je vse v redu izvršilo. Kralj je vzel najhitrejšje konje in se je odpeljal na letni grad. Tam je našel čuvaja, ki je hodil okoli gradu, pred kuhinjskimi okni pa je stala gruča ljudi in je gledala v kuhinjo, kjer so ležali zancmarjeni dragoceni darovi, ki jih je poklonil narod kralju za poroko. Kralj je stopil v kuhinjo in videl, da je bilo vse uničeno. Vrnil se je v svojo prestolnico in je dal obesiti ministra za pete, kuharjem in strežajem pa so naštel po petin dvajset na podplate, potem pa so jih spodili z dvora. Ko je narod to slišal, je zavriskal od radosti in kupil kralju novih čaš in posod, ker je spoznal njegovo pravičnost.

Da bi se kralju prikupili, so se dogovorili nekateri njegovi dvorjaniki, da bodo kralju pripravili nov gradič v drugem mestu, kjer so nekateri nezadovoljni državljani hoteli pokazati svojo zvestobo z bogastvom in razkošjem. Zato so opremili tisti gradič z najlepšo opravo, ki so jo naročili v daljnji tuji deželi in so jo od tam prenesli v kraljestvo, da bi kralju pokazali, kakšne čudovite stvari delajo pod drugih deželah. Takrat pa se je pod kraljevskim dvorom v glavnem mestu zbrala množica mizarjev, strugarjev, tapetnikov in drugih obrtnikov, ki so zahtevali dela. Kralj je pogledal skozi okno in vprašal, kaj hočejo. In so mu povedali vse po resnici.

»Mi o kralj, plačujemo davke, delamo in skrbimo za naše družine, imamo pomočnike in vajence, a niso nam dali prilike, da ti okrasimo tvoj novi dvor, ampak so iz drugih dežel pripeljali opravo za tvoje sobane. Kje naj vzamemo denar, da se preživimo?«

Kralj ni rekel ničesar in je odšel v svojo sobo, kjer ga je čakala deputacija mandarinov in ministrov in ga zvala v novi dvorec. Kralj se je odpeljal. Ko pa je prišel v novi dvorec, je vprašal:

»Kdo je delal to opravo in od kod ste pripeljali to pohištvo?«

Poklonili so se in so rekli:

»O kralj, iz daljnjih dežel smo vse to naročili, ker naši obrtniki niso vredni, da bi delali za tvoje dvorce.«

In kralj je ukazal takoj vse obesiti za pete in so viseli tam na drevju, obrtnikom pa je ukazal, naj postavijo pohištvo v muzej in naj mu sami uredijo sobe. In se je izkazalo, da so domači obrtniki izvršili vse delo boljše, kakor tuji in kralj se je naselil v novem gradu.

In so prišli k njemu ministri in so rekli:

»O kralj, Tvoje dvorane morajo biti dom umetnosti. Naročili smo od tujih umetnikov najboljša dela, da z njimi okrasimo tvoje sobane.«

In so prinesli tujih slik in jih obesili po stenah.

Kralj pa je nekoč slonel na oknu in videl pod oknom na ulici mnogo bednih ljudi, ki so prodajali slike in kipe. In je vprašal:

»Kdo so to?«

In so odgovorili:

»To so naši umetniki.«

Kralj je šel pod grad in videl, da imajo umetniki mnogo slik in kipov.

In je vprašal:

»Zakaj niste kupili teh?«

In so mu odgovorili:

»To so domačini in niso toliko vredni.«

Kralj pa je vedel, da so na svetu židje, ki za denar vse store. In je ukazal iznesti vse slike in kipe iz dvoran in vanje postaviti slike in kipe domačih umetnikov. Vse pa, ki so mu okrasili sobane s tujimi slikami in kipi, je dal obesiti za pete in vse domače umetnike je povabil na večerjo. Pri tem je spoznal, da so domači umetniki zelo lačni, in jim je obljubil, da bodo krasili njegove dvorce, galerije in cerkve, dokler bo živ.

LISTEK.

SAVA:

Jubilej sv. Cirila.

(Za narodno bogoslužje.)

(Konec.)

Ali teh razlogov danes ni več? Ali so samo za razširjanje? Kar je bilo takrat prav, mora biti tudi danes prav. In kar je pravi za to se moramo boriti. Če smo bili pred 1000 leti vredni, da imamo svoj jezik v cerkvi, zakaj nismo danes? Zakaj ni še odrekli pravice, ki nam vredo no hožih in naravnih zakonih? Pisatelj sam pravi (na str. 76.) da je sv. Ciril videl, da nasprotni ugovori izvirajo iz ozkosrčnosti in iz predsodkov. To velja tudi za danes.

Na str. 79. pravi pisatelj: »Slovansko bogoslužje sta branila iz višjih verskih razlogov. K tako odločni obrambi in le našla apostolska gorečnost. Slovansko bogoslužje sta smatrala za bistveno točko svojega mislionskega načrta in apostolskega dela med Slovani. Pri obrambi sta se opirala na notranje verske in na vnanje zgodovinske razloge.«

O da bi našli sedaj — 1000 let pozneje — takih duhovnikov med našo duhovščino! Pisatelj poudarja, da sta imela sv. brata pri svojem delu tudi političen namen, ker sta hotela obvarovati Slovane pred vrabežljivostjo frankovske države. Vera je namreč preveč postajala politično-državno sredstvo. (Str. 83.)

Prevelika oblastnost Nemcev in Bizantincev je bila tudi nevarna katoliški vesolnosti in cerkveni edinstvi. *Velja tudi danes v ozir na Rim!*

A slovansko bogoslužje, piše pisatelj dalje na str. 85, je imelo v Rimu mnogo nasprotnikov. Predvsem so mu nasprotovali zastopniki nemških škofov in nemške države. Teh zastopnikov je bilo v Rimu vedno precejšnje število: tam so neustanno delali proti samostojni

nanonsko-moravski cerkveni uredbi in proti slovanskemu bogoslužju.

Vse to velja še danes in mislimo, da so danes še drugi nasprotniki — predvsem v Rimu — zato pa je žalostno, če mi nopusčamo.

Pisatelj govori potem o dedščini Cirila in Metoda. Na str. 142. pač poudarjamo, ko čitamo o slavoslovesnem bogoslužju med Slovenci da je na pr. *Sebastijan Kreft naš protestantski nisatelj* — disal v tem smislu: da bi bilo najbolje, ko bi sprejeli že stare cirilske črke in s temi hoteli oživiti delo Cirila in Metoda. Pisatelj pravi, da so Slovenci že od 10. stoletja častili slovanska apostola, da pa so na nju precej pozabili, dokler ni škof Simešek zopet oživil njihovo spomin. In tu pridemo do točke, ki se nam zdi važna v ozir na letošnji jubilej.

Pisatelj pravi pod zaglavjem: *Kako nai častimo sv. Cirila in Metoda* na str. 154. sledeče: *Slab častilec sv. Cirila in Metoda bi bil, kdor bi imel življenje slovanskih apostolov hotel uporab-*

liati v ta namen, da bi netil mržnjo proti tujim narodom, ki so zaradi posebnih zgodovinskih razmer nasprotovali sv. Cirilu in Metodu. Slovanska apostola sta bila oznanjevalca *krščanske ljubezni miru in sprave*. V tem duhu vseobsemaoče vesoline krščanske ljubezni in moramo častiti.

Dobro. Razumemo preteklost in recimo da *če bi slovanska duhovščina hotela, ne bi niti nemški niti italijanski duhovniki ugovarjali proti slovanskemu bogoslužju*. Torej ne bi bilo nujno ime vzrok narodnemu sovražstvu, da si sta dobila pri nas svoji nacionalni bomen. Še manj umestno pa je v njem imenu gojiti versko propagando, kakor jo te gojila *Bratovščina Cirila in Metoda* in jo še goji t. j. katoliška propaganda med pravoslavci. Ako se smatra taka propaganda za potrebno, se ne sme vršiti v imenu teh dveh mož, ker je to zloraba njihovega imena, kajti dokler naša duhovščina ne sledi njunemu vzledu, v vorašanju narodnega jezika nima pravice

sklicevati se na nju pri agitaciji za katolicizem. To veljava čuti *krščanske ljubezni miru in sprave*. Nekaj drugega je seveda skupno delo za zedinjenje cerkva, ki na bo — kot smo rekli — po našem delu ostalo brez uspeha. Kakor bi bilo naša duhovščina neljubu, če bi v njunem imenu — kar bi bilo s stališča slovanskega bogoslužja holi opravičeno! — med katoliki zase agitirali pravoslavni — tako ne more biti prav, da se v njunem imenu katoliška propaganda med pravoslavci. *Konec te knjige je preveč kaže ta namen*. Zato pravimo: sledite njunemu vzledu naredu v vprašanju slovanskega bogoslužja — in to bo most k edinstvu.

Pisatelj navaia tudi pastirsko okrožnico jugoslovenskih škofov (izdano v Zarebru na binkoštni praznik leta 1919.), kjer čitamo nekaj lepih stavkov, na katere bi bilo treba leto posebej opozoriti tiste, ki se jih tikaio. Na str. 170. pravijo jugoslovenski škofje: *Predragi verniki*. Ta želja (da bi bili namreč

Kralj se je čudno zdelo, da so vedno prazne blagajne, da ni mogel plačati niti svojih uradnikov. Zato je dal kovati denar in tiskati znamke. A kako se je začudil, ko je opazil, da kradajo vsi od direktorjev do slug. Zato jih je dal zgrabiti in v ječe vreči. Ministri so zdaj dobili izgovor in so šli v druge države kovat denar in tiskati znamke, kajti — so rekli — boljše je, da kradajo drugod in imamo mi kaj od tega. Ko je kralj to zvedel, je dal ministre obesiti za pete, kajti — je rekel — moji ministri niso brez glav, samo vse narobe delajo, zato naj vse tako. Ljudje so od daleč hodili gledat obešene ministre in so rekli, da je v tej državi vse narobe prav...

Kralj je imel tudi več avtomobilov in šoferje. Šoferji so vozili po cestah, kakor da zanje ni nikakih predpisov in so prevažali avtomobile kakor igrače. Avtomobili so se razbijali in državljani so plačevali. Nekoč pa se je neki dvorni avtomobil zaletel v avtomobil tujega poslovika, vsled česar bi bila skoraj nastala vojna. Da se temu izogne, je ukazal minister, da morajo poslej vsi konji voziti po desni strani. Konji so se čudili, zakaj ne

POHARC JANEZ:

Še o prometu.

Ob času, ko smo zopet dobili novega prometnega ministra, toplot strokovnjaka v osebi visokega vojaškega dostojanstvenika, ne bo odveč, ako iznesem nekoliko smernic, katerih bi se morala držati naša prometna politika, da nam si bo že ta ali oni prometni minister, ta ali ona stranka na vladnem krmilu.

Predvsem treba ustvariti mek stalen načrt in stalne smernice v prometni politiki, določiti vodstvo prometa in overiti isto priznanim strokovnjakom na glavo na njih strankarsko priпадnost. Da se je imenoval danes v osmem letu no dokončani vojni v dobi obče obnove v dobi ko smo dobivali za milijonske vrednosti na račun reparacij lokomotivne vozne in druge železniški material — general strokovnjak za prometnega ministra nam izpričuje dovolj v kakšen kaos so dovele večne vladne krize partizanstvo ter korupcijske afera eno najvažnejših pomanjivosti naše države in narodnega gospodarstva naš promet.

Popravljati in gradilo se je brez pravih načrtov. Često sta v en dan: sklene in odločbe enega ministra razveljavili naslednik, v nainitnejših primerih ni bilo kredita itd. Varnost so riaveli, riaveli so in riave mostne konstrukcije proge vsled slabih pravnopredalov, stroji se radi preobremenosti in površnih popravil obrabljajo; novo grajene proge se rušijo itd. Ali moremo kje naiti žalostneje sliko kot je naš promet in sliko je v vseh granah. Za primer da navedeno ni le prečrtno slikanje dejstev, naj shizi to, da so se na površinski alinskih progi hrastovi pravovi izmenjavali z bukoviimi v velikosti, ki je predpisana za lokalne proge in se ti so bili neuporabni; dalje, da so zmanikale tračnice pri gradnji nove proge in so nairaznovrstneije tračnice vseh tipov od najtežjih ter dolžih do kratkih od vseh vetrov znositi in končno, da leže nekie že

mejo več voziti kot prej, vzgniki so kleli, vozovi so se prevračali, nezgode so se množile, a nihče ni vedel, zakaj se je vse to izpremenilo. Ko je neki voznik zvedel, kje je vzrok tej nenadni izpremembi, je šel h kralju in mu vse povedal. Kralj je dal šoferje obesiti za pete in našeti se vsakemu petindvajset na zadnjo plat, ker so zahtevali denar od nekega človeka, ki se je z avtomobilom ponesrečil in so mu morali na kraljevo povelje pomagati. Tako je bilo kmalu konec nesreč in v državni delavnici niso imeli več toliko dela z razbitimi dvornimi avtomobili.

Kralj je imel tudi stražo in med njo mnogo ničvrednih ljudi, ki so se družili s šoferji in odirali ljudi. Ko je eden iz njih napadel neko žensko, so skušali vsi prikriti to sramoto. Kralj pa je zvedel in je dal njega in vse, ki so bili krivi, pretepti po podplatih, za kar so mu bili ljudje zelo hvaležni in so spoznali, da vse zlo v državi ne izhaja iz kralja, ampak iz njegovih ljudi. Ko je kralj o tem slišal, je postal še mnogo bolj previden, da je čuval narod pred svojimi ljudmi. Zato je postal slaven po vsem svetu...

pripravljene tračnice in draži za preureditev neke slovenske proge iz tretjerazredne v drugorazredno že skoro leto in pol, a ni kreditov za spoinice in viiake.

Lastne delavnice niso bile v stanju izvrševati potrebna popravila, ali pa se je kratkoma oddajalo stroje in vozove reparirati v inozemstvo za drag denar. Dočim je doma vladala bezposelnost v kovinski in lesni stroki. Poedine delavnice in kurilnice v nekaterih slučajih niso imele nainotrebnejšega materiala ker so poedine direkcije silno vezane glede kreditov itd.

Vsem navedenim zlom treba energično odmoči. Treba je uvesti v prometno politiko sistematičnost in oprostiti prometno upravo vsakega birokratizma ter jo postaviti na bazo zasebnega velepodjetja. Mi moramo daie uvesti načelo narodnega gospodarstva naimanjšega sredstva, t. i. popravljati naimanjšo škodo in hibe spróti, naravnost stonniema izpopolnjevati in ne čakati, da postane škoda skoro nenopravljiva a obenem tudi onasna. Poleg ekonomičnosti in sistematičnosti je potrebna končno še racionalnost. Nadale se moramo v vsem emancipirati od inozemstva, zgraditi lastne tvornice strojev in lokomotiv ter izpopolniti delavnice tako, da homo moči vsa popravila izvršiti izključno doma.

Danes potrebne preureditve, gradnje, nabavke in popravila skoro ne bo možno kriti iz rednega proračuna, zato bo treba za naše železnice naiti večje posoiilo, a v bodoče homo čb nametni prometni politiki moži doseči ne le kritje izdatkov, nego celo previšek, iz katerega homo moži odlašati danes za sanacijo prepotrebno posoiilo.

Ako naše proge popravimo in izpopolnimo ako homo imeli zadošten in dober lokomotivni in vozovni park, se bo avtomatično višala kapaciteta naših železnic.

Znižati bo treba tudi tarife, odpraviti nerentabilni in nedemokratski I. razred, kar se je deloma že poskušalo, uvesti le dva razreda I. in II. skrbeti za absolutno higijeno in udobnost voz in čakalnic. Veliko pažnio in skrb na je končno posvečiti osobni i gledi njegovega materialnega položaja, obleke i zleda službe, prenočišč ter gradnje stanovanjskih hiš. Predvsem treba kot sprevodnike namestiti inteligentne in taktne ljudi, ki morajo biti tudi gledi obleke brezhibni, s čimer že dobi naša železniška uprava večji ugled na zunaj.

Mussolini — kakršen je v resnici.

Angelika Balabanov.

Seznanila sem se z Mussolinijem leta 1906. pri nekem predavanju, katero sem imela v Lausanne (v Švici) pred italijanskimi potovalnimi delavci. Mussolini, ki je bil takrat star kakih dva ali triindvajset let, je obrnil nase mojo pozornost, ker je izgledal prav posebno prepreden in potreben pomoči. Imel je že takrat nemiren in negotov pogled, kot ga imajo pogosto dedno obremenjeni ljudje. — Posebno propal proletarec — sem si mislila ter ga vprašala, kdo je in od kod prihaja. Mussolini mi je povedal, da je dezertiral iz Italije, ker ni hotel služiti pri vojaki. Živel je takrat v največji bedi in podpirali so ga italijanski tovariši, zidarji in cestni pometaji, ki so živeli v Lausanne. Nek zidar mi je povedal takrat, da je njegova žena sešla za Mussolinija spodnje perilo iz nekega obrabljene namiznega prta. Revni italijanski delavci so podpirali begunca, ki je hotel postati v Italiji ljudskošolski učitelj, ki pa ni imel v sebi dosti energije, da bi se bil posvetil temu poklicu.

Mussolini je sin ubogega proletarca, kovača iz Predapio, iz Forli v Romagnu. Mussolinijev oče je bil internacionalec, ki je pripadal že prvi internacionali.

Mussolini sam je vzrastle v popolnoma socialističnem ozračju. Poljski delavci v njegovi domači vasi so bili socialisti in ker ni sam storil nikdar ničesar drugega in ker se ni mogel odločiti nikdar za nič drugega kot to, kar je videl v svoji neposredni okolici, je postal v svoji mladosti socialist.

Po preteku par let, menda 1909. ali 1910. se je vrnil Mussolini po amnestijskem odloku v Italijo. Vrnil se je v svojo domovino ter postal urednik strankarskega tedenskega lista »Lotta di Classe« (Razredni boj), enega dvestotih socialističnih tedenskih listov, ki so takrat izhajali v Italiji. — Pogosto me je povabil k predavanjem v svojem okraju. Enkrat naj bi govorila v Forli o komuni. Zborovanje, na katero sem prišla, je bilo zelo viharno. Kmetje, lastniki zemljišč v dotičnem okraju, so pripadali takrat republikanski stranki, a poljski delavci so bili socialisti, a to nasprotje je prišlo na površje tekom tega zborovanja. Republikanci so skušali motiti moje predavanje s tem, da so balinali v bližini travnika, na katerem sem govorila. To so smatrali socialisti za provokacijo. Postali so zelo nervozni. Mussolini je bil strašno razburjen; jaz se nisem dala motiti ter sem govorila naprej. — Z vozom smo se odpeljali nato na železniško postajo. Mussolini se je prepričal vnaprej, če nas stražijo karabinjeri. Voz s karabinjeri se je odpeljal naprej in tudi na naš voz so sedli orožniki.

Ko smo se komaj odpeljali, je padel strel. Bil je namenjen nam, a je bil oddan na prvi voz, na katerem so se peljali orožniki. Mussolini se je strašno prestrašil ter me je prosil, naj se ne odpeljem, ker baje ne more ostati sam, ker je proglašeno najbrž obsedeno stanje. Jaz pa sem izjavila Mussoliniju, da ne morem ostati, ker je bil nasled-

nialeva položaja, obleke i zleda službe, prenočišč ter gradnje stanovanjskih hiš. Predvsem treba kot sprevodnike namestiti inteligentne in taktne ljudi, ki morajo biti tudi gledi obleke brezhibni, s čimer že dobi naša železniška uprava večji ugled na zunaj.

njega dne 1. maj ter sem morala govoriti v drugih krajih. Mussolini pa je prišel na kolodvor ter me skušal pregovoriti, naj preložim odhod.

V Emilia smo zmagali mi, radikalki, katerim je pripadal takrat tudi Mussolini, nad reformisti. Njih voditelji, Tisolatti, Cairini in Portecca so bili takrat izključeni in tozadevni predlog je stavil Mussolini sam. Reformisti so nam prepustili takrat vse mandate v vodstvu stranke in takrat so izvolili radikalki Ferrattija, Lazzarija i mene. Kot zastopnik Romagne je prišel tudi Mussolini v vodstvo stranke. V predstojništvu stranke, ki je zborovalo v Rimu, je stavil Lazzari, tajnik stranke, predlog, naj se imenuje Mussolinija glavnim urednikom »Avantija«. Le eden je ugovarjal temu, ki je rekel, da je Mussolini preveč individualističen in da ni zadostno discipliniran. Tekom popoldanske seje je Mussolini izjavil naenkrat, da je pripravil prevzeti glavno uredništvo le pod pogojem — če grem jaz z njim v Milan ter ga podpiram. Takrat sem privolila, ker sem bila vedno mnenja, da je Mussolini slaboten človek, kateremu je treba pomagati in da je dolžnost moje socialistične solidarnosti stati na strani tega tovariša, ki je hotel sedaj prevzeti težaven urad. Takrat sem ga sicer smatrala slabotnim človekom, a vendar poštenim. Mislim tudi, da je bil takrat popolnoma pošten in da je postal šele pozneje izdajalec.

V uredništvu sem imela vsak dan tekem številnih ur priliko biti skupaj z Mussolinijem in ga natančno spoznati. Vsa večer me je prošil za božjo voljo, naj čakam nanj, dokler ne bo list dogotovljen, da mu ne bo treba hoditi domov samemu. Bal se je hoditi ponoči sam okrog. Vprašala sem ga: »Česa se vendar bojiš?« — Odgovoril mi je vedno skrajno nervozno: »Ne vem, bojim se samega sebe, svoje sence, dreves, psov...« Ostala sem v uredništvu do štirih zjutraj ter spremljala domov tega bolestrahopetnega moža. Vedno sem se vpraševala, zakaj se pusti spremljati domov ravno od mene. Kmalu pa mi je postalo jasno, da je bil preveč bojazljiv, da bi pokazal svojo strahopetnost pred drugimi moškimi.

Nekega dne se je vrnil Mussolini z nekega predavalnega potovanja strašno izčrpan. Rekel mi je, da ne more nikamor naprej, da mora poginiti, ker ima — sifilis. Takrat sem mu svetovala, naj vendar gre h kakemu zdravniku, da ga natančno preišče. Naslednjega popoldne je prišel v spremstvu nekega zdravnika ves bled v uredništvo ter pričel pripovedovati, da mu gre zelo slabo, da duha povsod kloroform, da mu je zdravnik načel kožo, da preizkusi kri in da je pri tem omedlel. Govorila sem nato z zdravnikom, ki mi je povedal, da vodi veliko kliniko v Milanu in da je imel že na tisoče pacientov, da pa ni videl še nobenega telesno tako strahopetnega človeka, kot je bil Mussolini.

Stroji za špičenje svinčnikov. THE REX CO., Ljubljana.

Prišlo je leto 1914. Avgusta meseca tega leta — kot znano, je stopila Italija šele spomladi naslednjega leta v vojno — je bil Mussolini, brez dvoma pod vplivom internacionalističnega razpoloženja v njegovi okolici, mnenja, da se je treba boriti proti vojni ter vzdržati duha proletarske internacionale. On je bil, kot vedno, tudi v tem produkt svoje okolice. V tej alji oni reviji je čital, da bi bil poraz Nemčije škodljiv, ker bi se s tem oslabilo mogočno nemško delavsko gibanje. Vsled tega je zastopal takoj po izbruhu vojne to naziranje. Lastno samostojno mnenje ni bila nikdar njegova stvar. Splošno razpoloženje proti vojni, ki ni bilo v Italiji v pričetku vojne omejeno na proletariat, se je vsled agitacije kapitala hitro preobrnilo. Razpoloženje za vojno je postalo mogočno med meščanstvom, in kot ponavadi, je postal Mussolini zopet zretv splošnega razpoloženja. Odločil se je za vojno. Svoje izjave za vojno na strani Francije pa ni podal sam od sebe. Za to je bil zopet preveč bojazljiv. Potom nekega znanca je dal objaviti v nekem meščanskem časopisu članek, v katerem je namigaval, da ni tudi v socialistični stranki razpoloženje proti vojni tako enotno in da je eden najodličnejših članov stranke za vojno na strani Francije. Ta članek je vplival kot bomba. Predstojništvo stranke je sklicalo takoj sejo v Bologni in tam naj bi zastopal Mussolini svoje stališče. Bil je zopet preveč bojazljiv, da bi v odprti bitki branil svoje stališče. Na dan, ko se je sestalo predstojništvo stranke, je Mussolini objavil v »Avantiju« članek, iz katerega je bilo jasno razvidno njegovo izpremenjeno stališče. Bil je zato, da se udeleži Italija vojne na strani zapadnih velesil. Bal se je očitvidno, da bi predstojništvo stranke omajalo to njegovo stališče in vsled tega je ustvaril iz same bojazljivosti fact accompli.

Takrat, novembra meseca 1914. smo se odpeljali iz Milana skupno v Bologno k seji strankinega predstojništva. Tekom potovanja sem čitala članek ter mu rekla: »Kdor piše kaj takega, gre na fronto alj pa v norišnico. Član socialistične stranke ne more nikdar ostati.« — Mussolini mi je odgovoril v svoji megalomaniji in v popolnem nepoznavanju dejanskega položaja: »Vodstvo stranke bo soglašalo s menoj.« — Pri tem pa je bila takrat vsa italijanska socialistična stranka trdo sklenjena v strastnem boju proti vojni.

Seja strankinega vodstva mi je ostala vedno v spominu. Spadala je med najbolj tragične prizore, kar sem jih kdaj doživela. Član vodstva in drugi za njim je pričel govoriti ter ozgostati Mussolinija. On pa je sedel molče, z zlobnim svojim pogledom, kot človek, katerega se zaloti pri zločinu. — Nato sem pričela govoriti tudi jaz ter mu rekla zadnjikrat, naj se premisli, ne radi tega, ker ga potrebuje »Avantia«, marveč radi tega, ker se pravila na izdajstvo samega sebe in vse svoje preteklosti. Tudi na to ni odgovoril Mussolini ničesar. Ko ga je nato predstojništvo soglasno izobčilo in sem jaz stavila predlog, naj se ga materialno zavaruje, je odgovoril z rezkim glasom:

»Jaz ne potrebujem ničesar. Zdrabil bom pero ter služil po pet lir na dan kot zidar!«

Med tem je bil že ustanovljen finacielen izborni fundiran veliki list, v katerem naj bi uganjal Mussolini svojo vojno gonjo. Name je napravil takrat vtis človeka, ki se ne ustraši niti svoje lastne slabe vesti.

Slovani sposobni za miroljubno sredsredovalce med krščanskim vzhodom in Zahodom ter tako nastali važna podpora katoliški vesolnosti in edinosti je vodila tudi naša, da smo prosili ev. očeta, naj slovanškim katoličanom dovolilo slovanško bogoslužje.

Naravno je, da ne homo pričakovali od škofov, da bi kaj takega zahtevali v imenu narodnega bosa. A naši škofje — kakor pišete — so leta 1919. prosili papeža, naj nam dovolilo slovanško bogoslužje. Nas zdaj zanima, 1. kaj je papež na to odgovoril, 2. kaj so storili naši škofje, da nospočili, rešitev tega vprašanja? Zdi se 8 let od takrat in v teh 8 letih bi se lahko kaj storilo! Ali je bil papež proti temu, ali so si sami premislili? Obliuba dela dolje in od škofov bi pričakovali, da bi držali svojo besedo! In če jim gre za to — kakor pišete — da naj nas slovanško bogoslužje onozaria »na naše poslanstvo, da delamo za cerkveno zedinjenje«, potem jih moramo onozoriti na besede, ki so jih zapisali v istem listu:

»Predragi verniki! Nič ni tako nasprotno medsebojnemu zbliznanju in zedinjenju, kakor nesrečna prevzetnost, mržnja in preziranje. Čemu naj se povzdiguje eden nad druge, ko je vsak dobi in nobolni dar od zgoraj od Očeta luči, kakor pravi sv. Jakob. Ali naj se zato preziramo, ker so mi v sv. veri in krščanski čednosti bolj poučeni, kakor drugi? Ravno nasprotno: Kolikor bolj si poučen v sveti veri, toliko bolj moraš ljubiti svoiere bližnjega, ker mo veri bolj jasno spoznavaš, da je to volja božja.«

Ako je torej to božja volja: zakaj bi skušali nasilno izpremeniti? Doslej hvala Bogu pri nas vsaj še tega spora ni v javnosti — vsaka agitacija na bi rodila odpor, sovraštvo, prepir. Mislimo, da si tega ne moremo želeti ne s krščanskega ne z državne stališča. Ostanimo pri našem lepem pravilu: »Brat je mio kolia vere blo.« Sedanja katoliška agitacija na Bolgarskem n. dr. ima le preveč očitviden politični značaj. Istotako bi to bilo v Jugoslaviji. To bi ne bilo v intencijah Črila in Me-

toda, niti v korist dobri stvari, ako hočemo delati za spravo in mir. In bi tudi ne bilo v smislu Kristovih nauk.

Pač na taklo povzdignemo glas za slovanško bogoslužje: ako nam je res kaj za to, da tvorimo Jugoslovenci most med vzhodom in zapadom. Zato ni treba molitve, kakor jo predpisujejo škofje, treba je dela in poštenega namena. Mi opravilčno zahtevamo to, kakor so to zahtevali pred par leti naši slovenski duhovniki v zasadenem ozemlju, ki so s tem pokazali več odločnosti in luheznosti do dobre stvari nego naši, ki se niso niti pridružili gorški duhovščini. Ako ima Rim tam domisleke zaradi političnih razmer — ne veljajo ti domisleki za nas, ki smo v narodni državi. Mi se pri tem sklicujemo:

1. Na zgodovinske tradicije in pravice od papeža potrjene;
2. velika večina našega naroda (pravoslavni del) ima svoje slovanško bogoslužje;
3. v naši neposredni bližini na otoku Krku še živi slovanško bogo-

služje v katoliški cerkvi.

To so tako naravni trite razlogi da bo le od naše duhovščine odvisno, ali se bomo v tem jubilejnem letu približali sistemii ciliu, ki sta se zani borila slovanška apostola in za kar in častimo kot svoja apostola. Češčenja brez nosnemanja se izpremeni v licemerstvo. Zato želimo, da bi »Apostolstvo sv. Cirila in Metoda« vršilo poleg verskega tudi tisto narodno delo, ki daje tema svetnikoma pri nas vrednost med drugimi, ker sta položila temelji slovanški bismeni kulturi in — kot Grka — priborila našemu jeziku važno mesto v cerkvi, kjer 1000 let za njima naši duhovniki, njeni častilci, čitajo molitve službe božje v latinskem narodu nerazumljivem jeziku.

Ako bi danes potovala naša apostola preko Velike Morave, po današnji nesrečni Slovaški, koliko bi našla tam Vihingov in če bi zavila navzdol oreko naše Panonije in v Prekmurje, kaj bi rekla: ko bi videla olebanoše, ki jim je čisto tuja njuna ideja in naprej skozi Slove-

niti, kjer bi naši samo latinska in skozi Karantanilo, kjer kmalu in navadni molitvi ne bo mesta za slovenščino, al na na Gorški in Istro kjer Italijani uničeno slovanški jeziki v cerkvi in če bi pri tem videla še drugo delo naših latincev, kaj bi rekla kako žalostno usodo je doživljal nuno veliko delo do krajkier sta s takim uspehom delovala. In če bi novzdignila svoj glas za pravico slovenskega bogoslužnega jezika. Bog ve, kako bi in sprejeli oni, ki sicer proučirajo nuno slovo. Oddahnila bi se najbrže šele na samemem otoku Krku, nozdravila nezovne krčne brerove in bi vzkliknila: »Tu sredi morja je torej edino pribezališče našinega daru, ki sva — dala slovanškemu narodu od Donave do morja. Vse so uničila temna stoletja. Ali ni nikier več človeka, ki bi vrnil temi kraitem, kar sva jim prinesla v božjem imenu? Ali to tako zamrla slovanška zavest?«

In Bog ve, če ne bi naneslo proti Rimu, krenila proti vzhodu — v svoj domovino!!

Klasičen dokaz duševnega in moralnega propada (italijanske) meščanske družbe je, da se mora smatrati resnim tega pajaca, ki je dvignil izdajstvo na stališče principa in ki se sleherni dan uri v izdajstvu. — Danes izda to,

kar je večeraj prerokoval. On, ki je pričel svojo fašistovsko kariero s plenitvijo privatne lastnine in izgonom pačiča, je dospel sedaj do skrajno reakcionarnega in klerikalnega programa.

Dunajsko pismo.

(Konec.)

Vsled tega mi je pa popolnoma nerazumljivo, da se dopisnik »Slovenca« na Dunaju zavzema za ime »jugoslovenski« in »Slovenec« v Ljubljani tega jugoslovenstva ne priznava. Uradnik — ali kdor je že bil — bi bil mogel tudi reči: »Tu poslaništvo SHS«. Ali bi bilo to boljše. Mene je vedno sram, kadar vidim, da po vsem našem gigantskem jugoslovenskem preporodu nismo prišli niti tako daleč, da bi si bili rešili — skupno ime. Videl sem nekje seznam vseh evropskih, ameriških in drugih držav in med njimi se je svetila edina naša brez imena, zaznamovana s tremi črkami SHS. Znano je, koliko dvotipov je slo že na te tri črke, ki so dokaz naše malenkosti. Ko bi bil v njih vsaj amerikanizem — pa še tega ni, ker ga pri imenih odklanjajo celo Amerikanci. Pariška dopisnica »Nar. Listov« M. Sisova je pred časom pisala, kako težave dela n. pr. v Parizu ime »Čehoslovak«. (Istotako v Italiji, ker »cecco« pomeni »slep«). Tuji narodi taka imena težko izgovarjajo in razumljivo je, da postanejo predmet raznih dvotipov, pri čemer se osmeši ne le ime, ampak tudi tisti, ki ga nosi. A to le mimogrede. Isto je z našim imenom. In če je »Slovenec« zadnjič priznal, da mu je ljubše velesrbstvo nego jugoslovenstvo, moramo reči, da nas to pozno priznanje in izpreobrnjenje deloma veseli. Zalibože pa je ime Jugoslavija v domovini tako zapostavljeno, da so se pričeli mešati pojmi i v inozemstvu, ki mu čisto ne ve pravega pomena, kar dokazujejo pogostne napake na inozemskih pismih, in če danes prideš kam v tuje mesto in pripoveduješ, kdo si, le težko dopoveš tujcu, kaj je to »jugoslav«, dočim, če rečeš, da si Srb, te vsak takoj pozna in — spoštuje. To so stvari, ki so važne za naš zunanji ugled, zato se čim dalje bolj oglašajo glasovi, naj se neha že enkrat z »eshaesarij« in uveljavi z ustavo eno skupno ime. To pa bo gotovo nemogoče, dokler bodo separatisti na vladi, dokler bo vladala zavist med S in H in S in dokler bodo vsi trije S in H in S — zasmehovali jugoslovensko ime. Toliko v splošno. Stvar pa ima tudi svoj praktičen smisel. Ako tisti uradnik na Dunaju ni mogel reči: »Tu jugoslovensko poslaništvo«, ker tega oficijelnega naslova ni in bi se v tem slučaju morda nanj razhudil kak S ali dopisnik (on misli, da je rekel H ali S, še bolj nego »Slovenec« »srbsko poslaništvo« zato, ker je gotovo kak Velesrb!), bi bil moral izgovoriti ves dolgi naslov. Danes ob času elektrike in radija in kina je to vendar — predolgo. Zato bi mu jaz tisto »velesrbstvo« prav

rad odpustil, ker je pri telefonskem razgovoru kratkost in razumljivost več vredna, nego dolgi naslovi, ki jih danes povsod krajšajo.

Pa pojdemo naprej. Naš vneta državljani je potem izvedel, da se vrši pravoslavna služba božja v tej in tej cerkvi, kje se vrši katoliška maša, mu uradnik ni mogel povedati. Izvedel je potem od svojih znancev in je šel v tisto cerkev — a pri maši je bilo le malo ljudi, dočim je bilo pri pravoslavni službi božji baje polno. Dopisnik pravi, da je temu krivo naše poslaništvo, ker ne naznanja javnosti, kje se vrši služba božja za naše katolike ob narodnih praznikih. Ako je krivo samo to, je poslaništvo graje vredno, morda pa bi vključil oznakilo ne bilo polno. Smo zato, da se narodni praznik slavi povsod na viden način, a zdi se nam, da je mnogo primernejše za nas, da se vrši služba božja skupno v slovanskem jeziku, torej v pravoslavni cerkvi, ker to mnogo bolj odgovarja nacionalnemu značaju naše države. Kdor je pravi državljani in se hoče na ta dan pokloniti Bogu, ga posebno v tujem mestu ne bo oviral nikak verski predsodek, da ne bi mogel prisostvovati slovanski službi božji po pravoslavnem obredu, saj moli zraven lahko po katoliško — in magari latinsko — če misli, da je tako boljše.

Napisal sem to pismo, da se vidi, kako smo malenkostni in kako se lo-

vimo za razne drobnarije, kadar gre za velike stvari. Zato smo majhni in ne bomo veliki, dokler ne bomo tega v sebi premagali. Posebno pred tujim svetom. Vsaj tam bi bilo treba pokazati, da nam ne gre za notranje spore, ampak da pred svetom pri-

znavamo svojo nacionalnost in državnost, ki naj se kaže v enem skupnem imenu, v enem jeziku in — kar se tiče reprezentance — tudi v eni veri. S tem ne žrtvuje ničesar ne S ne H ne S, naspotno pridobi SHS ali boljše: Jugoslavija.

Putnik.

Naš pokret.

Redakcija »Pobede« je izdala sliko blagopokojnega br. Valentina Zica, ki jo je moči nabaviti pri upravništvu »Pobede« v Splitu. Naročila sprejema i uredništvo »Orjune«.

Koledar Orjune smo poslali posameznim našim zaupnikom in organizacijam, ki naj ga blagovolijo razpečati čimprej ter poslati denar na upravništvu »Orjune«. Naj ga ne bo Orjunaša, ki ne bi kupil orjunaški koledar.

Koledar Orjune prodaja i tobakar na Franja Pezdir, Gradišče št. 3. Enako ga prodajajo i razne druge ljubljanske trafike.

Velikemu čelniku Orjune!

Kočevoje 12. I. 1927. Sprejmite iskreno bratsko sožalje ob tragični — a veličastni smrti Oblastnega čelnika Zica v lastnem in imenu naše k. o. SDS. Naj v miru počiva, vječnaja mu pamjat!

dr. Vilko Maurer, notar.

Kronika.

† Dr. Otokar Rybař. V sredo 12. t. m. je zatisnil blage oči dr. Otokar Rybař, opolnomočeni minister in šef oddeljenja za izvrševanje mednarodnih ugovora v Ministarstvu Inostranih dela. O delu tega moža poštenja in gentlemenških manir ne bomo obširneje pisali. Z njim je izgubil naš narod zopet enega svojih najboljših tih narodnih delavcev in onih predvojnih politikov, katerim so bile današnje partizanske metode povsem nepoznani pojmi. Pokojnik je bil prežet jugoslovenskega duha že pred vojno in je moral zbog tega za časa vojne pretrpeti marsikatero šikano avstrijskih vojaških oblastnikov. Delo, ki ga je izvršil, kot voditelj primorskih Slovencev, danes še ni mogoče dovolj točno oceniti. Gotovo je bila v prvi vrsti samo njegova zasluga dejstvo, da smo mogli reči 1. 1914 o Trstu, da je največje slovensko mesto. Po vojni je moral sicer s krvavečim srcem zapustiti pozornico svojega dolgoletnega delovanja in se umakniti s tisoči drugih pred nasilniki z zapada. V izgnanstvu je ostal zvest svojemu Trstu in primorskim Slovincem ter s tihimi de-

lom branil, kar se je še braniti dalo. S kolikimi težavami se je boril pri tem delu vedo le oni, ki so imeli malo upogleda v njegovo delovanje in nehanje. Imel je najboljšo voljo in namen. Razmere in prilike pa so tirjale svoje, da je marsikdo zmajeval z glavico, ko je videl, kako podpisuje kot šef naših delegacij razne pogodbe z Italijani, ki so celo po smrti pljunili na njegovo krsto z brezsmiselnimi očitki. Kako pa je sodil o teh pogodbah priča njegov razgovor z enim naših prijateljev, ki ga je opozarjal na katastrofalne posledice sprejema teh raznih konvencij. Dejal je:

»Skladam se v vsem s teboj in tvojim naziranjem. Ali, kaj bočeš v nas samih leži mnogo krivde, da moramo podpisovati te konvencije!«

Pokojnemu borcu in strokovnjaku bodi zemlja lahka in večnaja pamjat!

Streljačka družina Gradac priredi dne 6. februarja zvečer veliko domačo veselico z bogatim sporedom, na katero vabi vse strelce in njihove prijatelje.

Gospod Radić se boji Orjunašev. Parkrat smo že imeli priliko čuti go-

RADIO aparate in materijal

edino pri

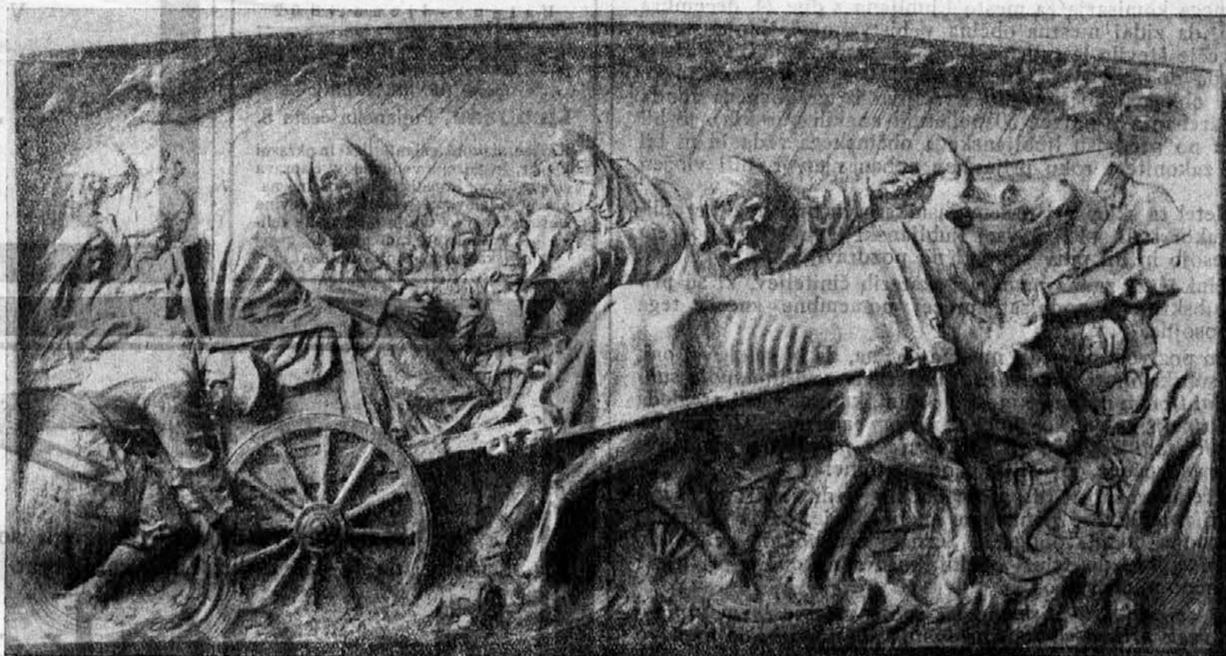
FRANC BAR, Ljubljana.

vore političnega avijatičarja v katerih je opisoval svojim vernim mamelukom nevarnosti v katerih se nahaja. Osobito opasnost pa sluti v Orjuni v kateri trdi skoro na slehernem shodu, da mu pripravljajo smrt. Orjunaši o teh strahovih, ki legajo na razum velemdrega Odrešitelja seljaštva SHS prav ničesar ne vemo. Vemo le to, da so baš Radićevci v poslednjem času pričeli z zelo humanimi sredstvi oznanjati svoj evangelij in da je pod miroljubnim nožem izdihnil pred par dnevi naš najboljši drug Valentin Zic.

Sicer pa se zna še tudi uresničiti narodni pregovor, ki pravi: »Ne ključ vraga, da se ti v resnici ne pokaže!« in da bi po vseh samozatajevanjih res ne postala resnica Radićeva ugotovitve v Peternacu: I u Dubrovniku i otocima, gde me je svaki čas čekao nož i bomba od Orjunaša, nješu se digli ferijalci na obranu hrvatstva!

Mariborski Slovenček dopisnik ve silno mnogo povedati o nekem lasanju med demokrati in Orjunaši v Mariboru zaradi »deficita« pri plesu Orjune. Informirali smo se pri Orjuni Maribor, da li je to »Slovenček« vst prištevati med one brezštevne racke, ki so se izlegle v njegovih kolonah odkar se peča z njemu toliko nadležno Orjuno. In zvedeli smo, da je ta poslednji spor med SDS in Orjuno zrasel na vrtnih gredah, kakor Musso-linjeve lire in Juvanovi prsti, ki zadnje čase straže zopet po dvoranih palače ob Zmajskem mostu. Marsikomu bi bilo morda ljubo, da bi Orjuna ta čas frondirala toda oni, ki se vesela na ta račun se bodo močno urezali najsi je danes fronderstvo zelo razširjena sorta telovadbe po naši lepi domovini. Orjuna ne bo ostala za plotom! Svojo pšenico pa bo mlátila tedaj, kadar bo to njej po volji in v skladu z interesi

KARO-čevlji priznana najboljši!
MARIBOR, Koroška cesta 19.

Križev pot preko Albanije. (Relijef na spomeniku Kralju Osvoboditelju v Velikem Bečkereku.)

B. MAŠIČ:

V vezeh.

(Iz četovanja.)

(Dalje.)

Preide tako nekoliko časa. Ljudje se prično zbirati v vedno gostejšo trumo. Večina je mož, ki izgledajo nalik ljudskim sodnikom. Približa se i zupan občinski svetovalec in nekak pisar. Sleherni me pogleda od strani z nekim ponosnim pogledom, kakor da gleda nekaj umazanega zavrženeva in nečistega. Vsi so bili menda polni vere, da me bodo s par zastavljenimi vprašanji zmešali. Deca sili vedno bolj v me. Meče na mene kamenje in trske, da jih mora čuvati vsakih par trenutkov odganjati. Med tem pa se kmetije razgovarjajo, kaj narediti z menoi Nekateri žene z deteti prihajajo k nim in prisluškujejo. Morda ga ni revnejšega seljaka nego je makedonski. Prilike zahtevalo, da je že od zibelke neusmiljen, oprezen in brekaničen. Kot

vrač če se misli ohraniti. Vedno je pripravljen na pretvarjanje. Redko govori resnico. O slehernemu misli slabo in vsakogar se hoji. Kadar nanese prilika na postane okrutnejši od Turkov.

Zbrali so se v gomilo. Gledajo me in se tiho menijo v svojem mehkih akcentov polnem narečju, ki me sili skoro na smeh.

»Najbolje je, če ga pošljemo v Prilep,« reče nek stari čiča, »tam so vojska, sodišče in sreski načelnik. Naj ga ti sodijo, kakor vedo in znajo.«

»Jok! Jok!« kriče ostali.

»Nakopljemo si s tem samo nove sitnosti!«

»Treba bo plačati sodišče, podkupovati tega in dajati onemu...«

»Saj nimajo nikdar dovolj!«

»Ah, kaj — veli oni, ki me je ujel,« peljimo ga k našemu vojvodi Černopejevu v planino. Tam bodo s sodbo naglo opravili...«

»Ni v redu tako hitro postopati...«

Moj spremljevalec mu takoj odvrne:

»Kaj bi, ko ne mara niti ziniti pasji sin... vpraševal sem ga že, a molči, kot bi bil brez jezika.«

»Da vidimo, če ne bo i sedaj govoril?... reče neki najbolje oblečeni, po vsej priliki občinski odbornik in skoči proti meni, predirajoč me s pogledom.«

»Drži se sedaj dobro sinko,« sem si mislil sam pri sebi, »so to norci, ali zverji čim jim pade plen v šape.«

Prične se zasliševanje.

Zdi se mi, da se je zbralo celo selo. Sprva mi lepo prigovarjajo, naj jim samo povem, kdo in od kje sem ter kam sem namenjen. Da li morda ne nosim s seboj kakega pisma in če nsem morda srbski četnik. Vodnik ali glasnik? Pravijo, da mi ne bodo storili nič zlega. Vedeti morajo to zavoljo njihovega vojvode, ki bi jih sicer nemilo kaznoval. Teško je živeti v tej zemlji. Ako sem resnično stromak, me napojé z žganjem in obdarujejo s kruhom.

Molčim in glodam skorje najsi me že boli želodec.

Pričenjajo mi pretiti. Nek mladič mi iztrga skorjo iz rok. Občinski svetovalec pa me zagradi za lase ter me

pošteno zlasa. Pretvarjal sem se, kolikor sem se le mogel. Vidim pa, da v mojo nemost in lahkomnost ne verujejo. Polagoma se me loteva že jeza. Občinski svetnik se pričinja ljutiti in ko ga z roko prosim, naj mi prizanese, dvigne roke ter me ulije preko obraza, da se mi koj pcedi kri iz nosa. Zamašne i s palico in me udari dvakrat pošteno. Ostali ga zadržé in mu kličejo:

»Hristo ne! Stoj! Počakaj še... da se dogovorimo.«

Odstranijo se in nadljujejo s posvetovanjem. Zbog smeha in govoričenja dece ter žena ne čujem, kaj se me nijo. Jezika že itak dobro ne razumem.

(Dalje prihoditii.)

ZOBOZDRAVNIK

UNIV. MED.

dr. Ciril Cirman

ordinira od 17. januarja 1927 za zobne in ustne bolezni vsak dan od 8.—12. in od 14.—18. v LJUBLJANI, Frančiškanska ulica 10/II (bivši ordinacijski prostori prof. Valente).

za katere se bije, ne pa tedaj, ko bi morda ugajalo to slovenske domačije tigrovskemu zboru.

Citateljem, ki žele vezati »Orjuno«, katerim pa manjka kaka številka sporočamo, da ima uprava »Orjune« na razpologo še nekaj številčk lista, ki jih radevolje odstopi posameznikom v kompletiranje.

Predsednikom Ljubljanske kreditne banke je bil izvoljen dne 15. t. m. obče spoštovani in vedno zavedno nacionalni g. primarij dr. Peter Defrancschl.

Radikalni kandidat. Na shodih radikalov nastopa kot govornik neki g. Dežman, uslužben pri državni železnici, kjer opravlja posle instruktorskega strojevodje. Nas bi gospod kandidat Dežman, ki nam je znan kot ekskomunist prav nič ne zanimal, da se ne bi pri agitiranju za radikalijo zaletaval na zelo neslan način i v Orjuno, ki mu resno svetuje, da naj pazno pretehta svoje besede prej, ko se drzne po nemarnem imenovati njegovo ime. Kakor privoščimo gospodu Dežmanu, da se pred zbranimi masami radikalnega naroda doobra govori, tako pa se čudimo, da se njega ne tiče znana okrožnica gospoda generala Milosavljevića o politiziranju

PRALNICA IN LIKALNICA * HAMANN * LJUBLJANA * MESTNI TRG 8 * (NA DVORIŠČU)

železničarjev. Še bolj pa se čudimo šišenskim radikalom, ki bi mogli najti za svojega predsednika že še kako močnejšo firmo, nego je ona sedanjeja prevoshodnega predsednika.

Pretepači na delu. Iz kamniškega okraja nam poročajo: Posurovelosti v našem okraju ni ne konca ne kraja. Ni še dolgo, ko so se v Tuhinju fantje kar s sekirami obdelavali, pobili enega fanta do smrti, jih peljali v ljubljansko bolnico ranjenih kar na dveh vozih in je že eden od njih, ki je dobil 25 ran v bolnici umrl. V noči od nedelje na ponedeljek pa je na Brezjah v mekinjski fari obstrelil domačin z vojaško puško fanta Stražarja iz Bistrice, ki je prišel vasovat k svoji ženi. Kroglja je bila namenoma narezana, je prodrla meča na nogi od zadaj in razbila spodnjo kost, da bodo fantu najbrže morali odrezati nogo. Zaprtih imajo šest osumljencev in seveda so že pravemu storilecu na sledu.

Tako »Slovenec« od 25. t. m. Poročilo je kratko in jedrnat. Ali z naše strani pripominjamo še, da je baš kamniški okraj najtrdnejša postojanka stranke boriteljev za slovenske pravice in krščanske vzgojo dobrega slovenskega ljudstva. Bežen pogled po volilni statistiki priča, da je v kamni-

škem okraju esecelarsko vse kar leze ino gre. Katoliških prosvetnih društev, Orlov in raznih bratovščin je kar na deseterice. In vendar beleži blagi »Slovenec«, »da ni posurovelosti ne konca ne kraja!

Ne rekrimiramo nego samo konstatiramo in pripominjamo, da bi bil dični »Slovenec« v slučaju, da bi Orjunaši v nujnem silobranu ubili dva moža izdali gotovo posebno izdajo in klicali ogenj ter žveplo nad proklete Orjunaše, ko se ne puste klati, kakor neumne ovčice. Saj je porabil čisto »Slovenec« za eno samo zausnico, ki jo je pripeljal kak Orjunaš kakemu izzivaču celo kolono, dočim obravnava dvojni uboj in celo vrsto težkih telesnih poškodb v 30 vrsticah drobnega tiska.

In povsem tem se gospoda še čudi, če jo mi vprašamo, kdo je v dobrem slovenskem ljudstvu tisti, ki zbira malopridneže, pijance in nevarneže, da grade hišo nevere in slave zlemu.

Nerazumljiva odredba. Vlada sporazuma in njeni tih poborniki radi naglašajo, da so uvedli po neznosnem v dobi režima P. P. uvedenem prestavljanju uradnikov, novo ero stalnosti uradnikov, in so jim bojda pod skrbno naklonjenostjo seljaških vladinih elementov zacveteli zlati časi. O urad-

Gorica! Radi važnih zadev sestanek v soboto, dne 22. t. m. Cas in kraj običajni.

niških odtegljajih za poplavljenec seveda ni govora! Mi pa, kot kronisti beležimo čudno vest, da je bilo v zadnjem času premeščenih iz območja Ljubljanske direkcije železnic nekaj najzavrednejših inženirjev k drugim direkcijam. So to baš oni inženirji, ki so storili že marsikaj dobrega v korist nacionalizacije naše železniške direkcije. Bili pa so tudi i službeno nad vse agilni, da jim ni mogel v tem pogledu nihče ničesar očitati.

Sprva smo mislili, da gredo njihove premetitve na oni račun, kakor splošno priljubljenega direktorja dr. Borka, to je v interesu uvedbe reda in discipline pri direkcijah, kjer sta bila ta pojma še zelo abstraktna. Jeli pa smo se prepričavati, da temu ni tako in da so bile premetitve slovenskih inženirjev učinjene z avtoriteto drugih motivov. Ker nimamo zbranega še vsega materiala zaenkrat še ne bomo razkrili mahinacij nekkih temnih sil. Opozarjamo pa že danes merodajne kroge, da naj bodo pri svojih odlokih zelo previdni, če tudi so njih duševni očetje pripadniki kake »državotvorne partije«!

»Trinkt deutschen Wein« se glase lepaki razobešeni po vagonih vlaka München-Beograd. Upoštevamo reklamo, vendar pa menimo, da priporočanje samo nemškega vina v Jugoslaviji ni na mestu in da bi bila odstranitev

teh reklamnih letakov zelo oportuna. Jugoslovenci pridelamo sami dovolj vina in prav nič ne potrebujemo tujih vin najsaj so to že nemška, italijanska ali francoska.

Nasilje proti prosvetnim društvom. Fašisti so, kakor znano, po zadnem atentatu na Mussolinija zasedli Trgovski dom v Gorici. Kljub temu, da je ministrski predsednik post festum izrekel svojo grajo nad tem činom, so zločinci še vedno prosti in fašisti še vedno v zasedenih prostorih. Da bi dali položaju lice pravilnosti so prisilili Trgovsko zadrugo, kot lastnico prostorov, da je dala vse zasedene prostore proti naravnost smešni ceni v najem šolskemu patronatu s pravico

prostore dajati drugim, namreč fašistom, v podnajem. Zadrugi so le mistno dovolili, da bo smelo štiridesetkrat na leto rabiti dvorano. Kaj pa pomaga to, ko pa oblasti pod pritiskom istih fašistov ne dovolijo nobene slovenske prireditve.

Nižji poštni uslužbenci v Ljubljani so priredili pod pokroviteljstvom gosp. direktorja A. Gregoriča lepo uspelo plesno veselico, katere se je udeležilo veliko število odličnega občinstva in predstavnikov, ter celokupno uradništvo poštne direkcije, kakor tudi zastopnik Zagrebške oblastne organizacije poštinih nameščencev in predsednik Celjske krajevne skupine nižjih p. t. usl.

Dobro in po brezkonkurenčni ceni
nabavite si vsa moška oblačila, osobito za
šoloobvezne
edino le v detajlni trgovini konfekte. tovarne
Fran Derenda & Cie.
Gradišče, nasproti dramskega gledališča.

Mag. št. 1001/27.

Javen poziv.

Sklep vladnega komisarja za mesto Ljubljana z dne 24. decembra 1926, št. 33.913, da zidaj mestna občina v bistveno olajšanje stanovanjske bede večje število lastnih poslopij za stanovanja in da naj v ta namen izda do najvišjega zneska 30.000.000 dinarjev občinske zadolžnice (6% obligacijsko posojilo, vračljivo iz gradbenega fonda ad hoc potom zrebanja v največ 30 polletnih enakih obrokih), je bil javno razglašen po predpisu ljubljanskega občinskega reda in ni bil zoper njega v zakonitem roku prijavljen noben ugovor, niti vložen kak priziv.

Tudi je naletel ta sklep pri našem časnikarstvu brez razlike političnih strank kakor tudi sploh v vsej ljubljanski javnosti na povsem dobrohotno presojo in bil prav simpatično pozdravljen.

Mestni občini je že znana namera nekaterih činiteljev, ki so pripravljani pri subskripciji podpisati precej pomembne zneske tega komunalnega posojila.

S pričujočim pozivom pa prosi mestna občina, da bi sploh vsi oni, ki imajo voljo subskribirati, prijavili to nameravano višino svoje subskripcije že sedaj in čim nujnejše mestni občini, katera si želi pregleda o tej predsubskripciji za to, ker hoče še tekom januarja 1927 izposlovati pri osrednji vladi dovolilo za izdajanje tega posojila s pupilarno varnostjo in, če mogoče, z oprostivjo od rentnine.

Zato je načelne važnosti, da more občina vladi že pri tej svoji prošnji dokazati izvedljivost zamišljene akcije, to je, da je že danes zagotovljena ugodna oddaja obligacij. Seznam predhodnih prijaviteljev naj torej, z drugo besedo, služi občini kot važna opora pri njeni prošnji na finančno ministrstvo.

Prijave naj se oddajajo pismeno ali ustno pri mestnem knjigovodstvu in naj vsak prijavitelj tudi pripomni, ali sme občina njegovo prijavo z drugimi vred dati javnosti v vednost, ali ne.

Posebno se obračamo še do onih, ki so po § 23. zakona o stanovanjih (denarni zavodi, zavarovalnice, trgovska, industrijska in podobna podjetja) dolžni sezidati stanovanja za svoje uradnike in nameščence.

Program, kje in kako naj se zida, bo občina po pregledu statistike pri stanovanjskem sodišču sestavila sporazumno z interesiranimi krogi, med katere bo v prvi vrsti šteli tudi subskribente.

Tudi se bo v sporazumu z interesenti izdal svojčas pravilnik o oddajanju stanovanj v hišah, ki bodo zgrajene s pomočjo tega posojila.

Ponavljamo končno nujno prošnjo, da izvoli vsakdo, ki misli subskribirati, to in pa nameravani znesek brez odloga prijaviti mestnemu knjigovodstvu. Razume se, da to ni še obvezna subskripcija, ampak le pomoček za pregled volje do subskripcije.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 12. januarja 1927.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

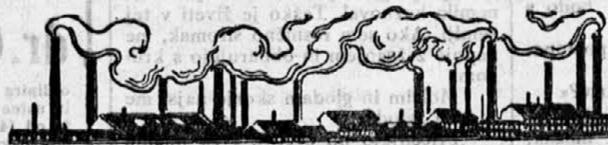

je najmoderneje urejena ter izvršuje vsa tiskarska dela od najprostejšega do najmodernejšega. - Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. - Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste.

Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole
Risanke, dnevnik in beležnice.

GRADBENO PODJETJE
ING. DUKIČ IN DRUG

LJUBLJANA
Bohoričeva ulica št. 24